

Ali Zaoua

Under ett gängbråk får gatupojken Ali Zaoua en sten i huvudet och dör. Hans tre vänner Kwita, Omar och Boubker svär på att de ska ge honom en värdig begravning. "Kanske har han levt ett skitigt liv, men han ska inte begravas som en skit", säger Kwita. De samlar alla krafter för att nå sitt mål. Åtminstone i döden ska Alis dröm bli uppfylld – han ska bli en prins i sjömanskostym på väg mot sin paradiso.

I *Ali Zaoua* spelas alla roller av gatubarn från Casablanca. Men filmen är varken en dokumentär eller en traditionell misärskildring även om kameran osentimentalt skildrar den verklighet barnen lever i. Ett rikt bildspråk och ett sagoberättande lyfter istället fram en historia om drömmar om mänsklig värme och trygghet.

Rekommenderad från årskurs 6

En filmhandledning av
Anna Söderberg

Filmens handling

Ali, Kwita, Omar och Boubker lever i hamnstaden Casablanca i Marocko. Ali bär på en hemlighet som han berättar för Kwita. Snart ska han mönstra på ett fartyg och hans dröm om att bli sjöman kan äntligen bli verklighet. Ali säger att även om de kommer att vara ifrån varandra kan de alltid se samma stjärnor på himlen. Omar och Boubker är nyfikna på vad Ali och Kwita talar om, men Ali föser undan dem. Mitt under samtalet överrumplas barnen av några andra gatubarn som tillhör det gäng som de nyligen brutit med. Gängets ledare den något äldre och stumme Dib försöker övertyga dem att komma tillbaka då plötsligt ett av barnen kastar en sten som träffar Ali i huvudet. Han faller död till marken.

Istället för att överge Ali eller rapportera om hans död till polisen så bestämmer sig Kwita, Omar och Boubker för att begrava sin vän. De vill att Alis dröm om att bli sjöman och segla till en paradiso ska uppfyllas, även om det sker i döden. Det finns bara ett stort hinder – de måste få ihop pengar till en värdig begravning och en sjömanskostym. Med stora ansträngningar försöker de nå sitt mål. Det visar sig vara ett nästintill omöjligt företag. De utför

Boubker, Omar & Kwita, tre gatubarn i Casablanca som letar efter sammanhang och värdighet i tillvaron.

småstöldar, sjunger på gatan och säljer cigaretter och diverse ting på marknaden och i bilköer. Dessutom ryker Kwita och Omar ständigt i luven på varandra.

En dag ser Kwita en vacker flicka på en skolgård. Hon tillhör en annan värld, en värld av renhet, rikedom och trygghet. Han närmar sig henne och stjälar hennes plånbok och finner en stor sedel och ett foto på flickan och hennes familj. Med tiden skapar Kwita ett starkt, men imaginärt förhållande till henne. Han börjar drömma om en framtid med henne. Han fantiserar om att de ska gifta sig och bo i ett eget hus.

Pojkarna söker upp Alis prostituerade mamma, fru Zaoua, för att berätta om Alis död. Trots att det är många år sedan hon träffat sin son hoppas de att hon vill närvara på begravningen. Hon tar med Omar till Alis rum som hon lämnat orört sedan han stack hemifrån. Hon berättar för Omar om bandspelaren som hon brukade sätta på när hon hade kunder för att Ali inte skulle höra vad som pågick i rummet bredvid. Hon kan inte begripa varför han lever på gatan som en hund. "Stinker han som du – som dött kött?" fnysar hon. Omar försöker, men kan inte berätta för henne om Alis tragiska bortgång. Men han tar mod till sig och besöker henne några dagar senare. Hon bjuder in honom och talar om hur hon längtar efter Ali och

vill att han ska komma hem. Hon ser vänligt på Omar, tvättar honom och ger honom rena kläder. Han njuter av tryggheten och omtanken. Han är rädd för att han ska krossa hennes hjärta genom att berätta att Ali är död.

Nästa dag råkar pojkarna på Dib och hans gäng. Kwita hinner sticka men Omar misshandlas svårt av flera barn och Dib våldtar Boubker. När Kwita senare möter upp med Omar och Boubker ligger de tillsammans på marken i ångorna från lim som de sniffat för att döva sin ångest. Alla pengar de tjänat ihop de senaste dagarna har gått till lim och godis. Kwita blir arg på Omar som nästan skär halsen av Kwita.

Men just som allt hopp verkar vara ute möter barnen kaptenen Hamid som letar efter Ali. Kaptenen har lovat Ali arbete på sin båt men när han får höra vad som hänt Ali sätter han genast igång med att hjälpa pojkarna. Hamid förstår hur viktig Alis dröm var för honom och tillsammans med Kwita börjar han bygga en kista i form av en båt.

Konflikten mellan Omar och Kwita trappas upp. Omar känner sig förfördelad när han upptäcker att Kwita binder starka band med Hamid. Han går till Alis mamma och med gräten i halsen berättar han om Alis död. Hon vill dock inte tro honom utan skriker åt honom att försvinna. I sin förtvivlan går Omar

tillbaka till Dib. Kwita anar var Omar och Boubker är och söker upp Dib. Det blir en uppgörelse mellan Kwita och Dib där Kwita tar mod till sig och för en sista gång deklarerar att de aldrig kommer att återvända till gäng-
et. "Vi ska begrava Ali", säger han med bestämdhet och vänder Dib ryggen. Omar och Boubker följer efter honom.

Kwita och Omar besöker Alis mamma igen. Dörren står öppen och de går in i Alis pojkrum. Omar sätter på bandspelaren och till sin häpnad hör pojkarna historien som de så många gånger hört Ali berätta. Den handlar om en sjöman som seglar med en flicka vid sin sida till en egen paradiso där två solar skiner. Utanför på gatan finner de fru Zaoua. Pojkarna berättar om Alis kista som finns ombord på Hamids båt. Tillsammans tar de tre en taxi till hamnen där Hamid och Boubker väntar. Kwita ser en sjömanskostym i ett stånd vid vägen och köper den. När de närmar sig båten kommer Dib och hans gäng springande. Vid kajkanten samlas alla barnen för att ta farväl av Ali. Kwita, Omar och Boubker klär Ali i sjömanskostymen. Boubker börjar sjunga och de åker iväg med båten som styr ut mot havet med Ali på hans sista resa mot paradiset.

Gatubarn

I en majoritet av utvecklingsländerna är mer än hälften av invånarna under 18 år och här finns de allra flesta så kallade gatubarn. Man uppskattar att det idag finns cirka 80–100 miljoner gatubarn i världen. De börjar sitt liv på gatan tidigt, ibland redan från sex års ålder. De flesta är pojkar mellan 10–15 år.

Många har både familj och hem och bidrar till försörjningen. De hemlösa barnen utgör en minoritet på cirka 10–15 %. De flesta gatubarnen har trots allt en familj som de av olika skäl lämnat. En vanlig orsak är misshandel, fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt. I vissa länder som drabbats av krig, exempelvis i Afrika, kan barnen inte återvända till familjen och byn eftersom de som barnsoldater dödat i sina egna byar.

Barnen har många olika sorters arbeten, till exempel i affärer, restauranger, hotell och på marknadsplatser. Det är inte säkert att de får lön för sitt arbete utan vanligtvis bara ett mål mat. Arbetsgivarna tar inte någon hänsyn till arbetstider eller de risker som kan finnas i arbetet. Flertalet försörjer sig som försäljare av olika varor, till exempel cigaretter, godis och frukt som säljs

i stånd eller i bilköer. Att tvätta bilar-
nas fönster, sjunga i gathörn, vara eld-
slukare eller skoputsare är andra vanli-
ga sysslor.

Många barn försöker även överleva genom att tigga. Och av tvång eller nödvändighet hamnar de ofta i kriminalitet och prostitution. Det är till och med så att fattiga familjer på landsbygden tvingar sina barn till städerna för att tigga och prostituera sig. De utnyttjas ofta av vuxna kriminella som knarkkurirer eller som hjälp vid stölder. Att sniffa lim är vanligt. Det dövar tillfälligt deras ångest och ger en känsla av mättnad och värme. Men det ger också på sikt svåra hjärnskador.

Det är inte ovanligt att de hemlösa barnen lever i gäng. Gängen har egna namn och egna revir. De bor tillsammans på rivningstomter och andra undanskymda platser. Vanligtvis består gängen av cirka 15–20 barn, men även upptill 40 medlemmar i ett gäng förekommer. Gängen har egna normer och regler. Medlemmarna uppfostrar och hjälper varandra både praktiskt och emotionellt. Framför allt är vänskapen mycket viktig för barnen.

Tillvaron för de barn som lever på gatan i Västeuropa och Nordamerika skiljer sig något från barnen i u-länderna. Barnen är äldre och kommer ofta från missbrukarmiljöer. Det är vanligt att de är drogberoende och försörjer sig i större utsträckning på tiggeri, prostitution och kriminalitet. I forna öststater som Rumänien och Ryssland däremot tvingas många barn leva på ett liknande sätt som barnen i u-länderna.

★ Hur ska man få uppmärksamhet kring frågor om gatubarnens situation? Kan filmer eller annan form av konst förändra samhället? Har regissörer och andra konstnärer rent av ett moraliskt samhällsansvar?

Att synas

Filmen börjar med att ett gäng gatubarn intervjuas av ett teveteam. I centrum står Ali Zaoua. Journalisten frågar honom varför han bor på gatan. Ali berättar om hur han en kväll råka-
de höra hans mor i samtal med en för honom främmande man. Mannen lovade Alis mamma mycket bra betalt om hon var villig att sälja sin sons ögon. "Tänk dig, hon ville sälja mina ögon, därför stack jag", svarar Ali och fortsätter med att säga att mamman är död. Innan intervjun slutar vilar kameran länge på Ali. Han stirrar med fast blick rakt in i kameran.

Kwita, Omar och Boubker är omgiv-

na av människor inför vilka de är osynliga.

Kwita bygger upp ett starkt men imaginärt förhållande till en flicka som han ser på en skolgård. Men hon, liksom hennes skolkamrater, ser inte honom. För henne och resten av världen är han henne likgiltig.

★ Hur påverkas människor av att bli behandlade med den typ av likgiltighet som gatubarnen upplever dagligen? Finns det några människor i dagens Sverige som får utstå samma behandling? Vad symboliserar flickan för Kwita? Vilken betydelse har hans dagdrömmar om henne för hans vilja och möjlighet att nå sitt och sina vänners mål, att ge Ali en värdig begravning?

★ Hur skildras gatubarnens liv i *Ali Zaoua*? Vilken bild får vi av gänget? Beskriv gängets ledare Dib. Vad är det som gör att just Ali, Kwita, Omar och Boubker valt att leva utanför sitt gamla gäng? Vad söker de utanför gänget? Varför söker sig Omar och Boubker tillbaka till gänget?

★ Varför lever Ali Zaoua på gatan? Beskriv Alis mamma och hans hem. Ali verkar ha ett förhållandevis fint hem, vilken är den egentliga orsaken till att han inte bor hemma?

Fantasins kraft

Fantasier, myter och drömmar spelar nyckelroller i filmen. Ett exempel är när Ali berättar att han kallas för "Ali stältand". Det kom sig av att han kan dra en hel bil med hjälp av ett rep i sina tänder. En dag berättar han att han ska bli sjöman och segla sin båt med en vacker kvinna vid sin sida.

En rolig scen är när de tre pojkarna grillar sardiner och Boubker upprört utbrister: "Vi sitter ju på toaletten!" Av detta förstår man att barnen använder sin fantasi också på ett mer konkret sätt. Kameran höjer sig och visar i fågelperspektiv att den plats utomhus där de äter och sover med hjälp av kritstreck delats in i olika rum som om det var ett "riktigt" hem.

Ett annat exempel är när Kwita, Omar och Boubker ska hämta Ali från "källaren". De upptäcker till sin förvåning att hans kropp är borta. Istället finner de målningar föreställande paradiso med de två solarna. Har Ali målat dem efter sin död eller när han levde? Är målningarna ett mirakel?

Också Kwitas imaginära förhållande till flickan som beskrivits ovan kan diskuteras ur dessa perspektiv.

★ Ali är en närmast mytisk karaktär. Hur beskrivs det i filmen? Vad symboliserar han för de andra gatubarnen? Beskriv på vilket sätt Ali, ännu efter sin död, utmanar gängledaren Dib.

Kwita, Omars och Boubkers vardag är fylld av våld, tiggeri och likgiltighet. Men Alis död blir en vändpunkt i deras liv. Tron på Alis dröm om att bli sjöman skakar deras värld i grunden. Till en början är de inte riktigt överens. Omar ser bara hopplösheten där Kwita ser möjligheten. Omar tycker att de lika gärna kan gå tillbaka till Dib. Men i sina möten med Fru Zaoua får han tillbaks en känsla av värdighet, hans inställning förändras och även han ser att drömmen kan bli sann.

Barnen lyckas tillsammans göra någonting vackert, men också någonting meningsfullt. Det väcker till liv känslor som till följd av är av förnekelse begravts djupt i deras själar, känslor av stolhet och självkänsla. Men ingenting av detta vore möjligt om inte Kwita, Omar och Boubker i sin hårda situation inte hade varandra och tron på att drömmar kan bli sanna.

★ Vilka drömmar har barnen? Vad är viktigt i deras liv? Hur utvecklas pojkar av att tillsammans försöka nå målet att ge sin vän en värdig begravning? Vilka tankar/drömmar har de om framtiden?

★ Filmen avslutas med att alla barn från Dibs gäng är samlade vid kajen. Fundera kring vad som kommer att hända Kwita, Omar och Boubker. Och vad kommer det att bli av barnen i Dibs gäng? Tror de liksom Kwita, Omar, Boubker, kaptenen och Fru Zaoua på att Alis dröm kan bli sann?

Parallella världar

Under tre års tid levde och arbetade regissören Nabil Ayouch med gatubarnen som spelar med i filmen. Barnen spelar inte sig själva men i deras roller har barnen med sig sina egna erfarenheter vilket ger trovärdighet åt gestaltningen.

Filminspelningen var svår och kaotisk. Det tog lång tid för regissören och filmteamet att vinna barnens förtroende. Samtidigt var inspelningen en påfrestande omställning för barnen. I deras värld råder total frihet utan mål, en värld där man ljuger, utnyttjar och utnyttjas. Plötsligt ställdes de inför en situation med fasta regler med ett mål – att göra en film.

Regissören vill inte fokusera på väl-

det och misären i barnens vardag utan på deras "normala" liv, vad barnen pratar om, vilka lekar de leker och vad de fantiserar om. Han vill visa att de är människor, att de tänker, att de har humor, att de älskar och har vänner. Med andra ord: de gör vad de kan för att leva ett meningsfullt liv. Just vänskapen är central i filmen och den hjälper barnen att finna hopp trots att de lever i en till synes hopplös situation.

Filmerna har väckt starka reaktioner i hemlandet och publiken har strömmat till biograferna. I Marocko är gatubarnen en del av miljön som människor vant sig vid. Med *Ali Zaoua* vill Ayouch visa på en verklighet som alla förträngt och han hoppas på att filmen blir en social väckarklocka.

Filmens form

Ali Zaoua beskriver gatubarnens verklighet med en blandning av realism och episk storslagenhet. Att filmen är gjord i det breda filmformatet Cinemascope förstärker det storslagna. Dessutom, varje gång Kwita ser eller tänker på den vackra flickan framställs hans dagdrömmar i formen av naivistiska animerade avsnitt. Avsnitten ger filmen en ytterligare dimension och förstärker dess sagokaraktär.

★ Hur påverkar filmens formspråk upplevelsen? Fundera kring hur filmen skulle uppfattas om filmmakaren istället försökt skapa autenticitet genom att använda en dokumentär stil med skakig handkamera.

Lästips

Det finns många böcker på svenska om gatubarn. Författaren Mecka Lind har till exempel skrivit flera böcker som handlar om gatubarn i olika delar av världen. I "Sanne gatubarn" (Bonniers juniorförlag, Stockholm, 1989) får vi lära känna en 13-årig flicka som tvingas leva på Köpenhamns gator när hennes mamma slängt ut henne. "Isabel: roman om ett gatubarn i Rio de Janeiro" (Kvint, Stockholm, 1994) handlar om 8-åriga Isabel som rymer hemifrån när problemen hemma efter faderns död blivit för svåra. I "Anja: tiggerbarn i Moskva" (Opal, Stockholm, 2000) får vi följa Anja som kidnappas av ett par som tvingar henne att tigga på gatorna i Moskva.

Något tyngre läsning som kanske är bättre lämpad för lite äldre elever är "Comédia infantil" (Ordfront, Stockholm, 1995) av Henning Mankell som handlar om gatubarnet Neilo i Afrika

samt Majgull Axelssons "Dom dödar oss" (Tidens förlag, Stockholm, 1991), en dokumentärbok om gatubarn i Latinamerika och den regelrätta jakten på dem. En övergripande och informativ bok om gatubarn, mer avsedd för lärare, är Björn Håkanssons "Gatlopp – en reportagebok om gatubarn i Brasilien" (UBV förlag, Stockholm 1994).

Filmtips

Frihetsligan Handlar om ett gäng gatubarn med en flicka som ledare i Libanon. Regi: Layla Assaf Tengroth Distribution: SFI

Central do Brasil Skildrar en växande vänskap mellan en ung kille från gatan och en äldre kvinna. Regi: Walter Salles Distribution: Buena Vista

Comédia Infantil Miljön är Angola där ett gäng gatubarn lever med sina drömmar om ett annat liv. Regi: Solveig Nordlund Distribution: Triangel-film/Kedjan

Salaam Bombay Indien sätt genom en handfull gatubarns öden. Regi: Mira Nair Distribution: SFI

Webbadresser

På Rädna Barnens hemsida www.rb.se finns information om gatubarn och länkar till internationella organisationer som arbetar med dessa frågor. Det går även bra att skicka frågor direkt till Rädna Barnen över nätet. Adressen är: info@rb.se

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Marocko, 2000

Manus: Nabil Ayouch och Nathalie Saugeon

Regi: Nabil Ayouch

Foto: Vincent Mathias

Klippning: Jean-Robert Thomann

Musik: Krishna Levy

I ROLLERNA

Kwita – Mouïm Kbab

Omar – Mustapha Hansali

Boubker – Hicham Moussoune

Ali Zaoua – Abdelhak Zhayra

Dib – Said Taghmaoui

Fru Zaoua – Amal Ayouch

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 95 minuter

Format: Cinemascope

Ljud: Dolby Stereo

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 19 oktober 2001

DISTRIBUTION

Folkets Bio, Box 2068, 103 12 Stockholm

Tfn: 08-545 275 20, fax 08-545 275 27

www.folketsbio.se

